

512(5)

1-12*

512(5)

~~8/75~~

~~J. Maloka~~

RP 1-12

K34/75

DEC 15 1941

Sehla School,

P.O. Boyne,

via Pietersburg,

1-12-41

Thobela Kxosi,
Morena,

Sp. (12)
Great Horned Owl
of Malopo tribe
indexed

10 Diaparā e dikxabišō

diaparā : tša banna.

Diaparā tša banna ebe ele moKxōpa wa nku, xoba wa pudi, wa nanane, wa thisepe xoba wa phala. Ke sōna seaparā seo babeng ba se aparā, bano ~~wa~~ ^{Xo} para ka mo moraxa. Ka xobane xobe xosena masela a byale ka a lebona Mohlomang, a tšona sōxa moKxōpa wa phala (katse ya lešōka) le ona o wa šaxwa. Xomme wa setse ke sesexi byakata thetha ya basadi wa Kxokelawa ka masōtō (marala) ona ota aparā kemonna atsentšha marala a mo malaleng wa lekelwa ka mopele. Thethwana e byalo e bitšwa ~~wa~~ mmodibētē. Xaele ya moKxōpa wa katse ya lešōka (phaxa) kapa wa diphoōfōlōnyana tše dingwe. Monna o momangwe le omangwe o ka no diya mmodibētē ka ona. Xaele ~~mmodibētē~~ wa letlaparangale le wa sethukha le thšwen le Kxābo diaparwa ke ~~ba~~ ^{dingake} ~~na~~ feela. Xomme banna xōna ba diaparang tšona e ba loxe lekodi manti ba a pase na malaleng ba tše Kxokelwa dithšipi tše dikxattileveng byale ka moraxa

512

K34/75

2

dibitšwa mabêkô Tšona ditšona di dukula mami
 la ka modinkong ka xobane ba fola letšoka^{la kadintso} Xae
 Seapara sa Kxoši ke lethebô la dipela le la dinkwa
 *2 Tša basadi: Mosadi o tšwara thetho ya pu^{di} Xa
 mme eya saxwa, ya išiwa mosexing, ya saxwa xa
 sokollelwa seemong sa bothetho. Xeešetše a bikili
 ota tšwara thetho yaba panthō ya xoba khono ke
 mosadi. Ke setšwaro sese tšwara wang ka pele e
 e šaxwa ke monna wa masadi ya kamoraxo ota
 tšwara mosē o xošoxi kweng mokxopa wa Kxomo.
 Xošoxwa xa mose letheho ke nti e theho. Xobane
 batšea mokxopa o omeletšeng, ba o thapiša leoto
 le tee a le xwaiša ka Abô (ditšebi tša setšhapha) ka
 mo letlalong eseng ka boeng. Xea R. feditše xae xwaiša
 o ttano šoxa (ae pitšita kaditšita) ae anxa xofihlela ebile e
 ôma e letafetše xa botšee (e budule) ota ešoxa bya
 le le byale leoto le lengwele le lengwa le matsixo leho
 xe xofihlela ebile e feela. Xeešetše e phethaxetše xa
 šoxwa. ota tšeya dithšidi a dikxatšela ka letšwikeng
 la sehati. a dira nti yeo e bitšwang mmapa (makhuma a
 dithšidi). Ntheme-nteme eo eleng boxobê bya dithšidi
 tšeo di phapha itšweg matlakala, mme xa kxalitweng pe
 tše tša dithšidi. Xe dišetše dikxatšilewe ka letšwikeng
 di budule. ditšha solelwa ka lengeteng xoba Kapitšang

512

K34/75

3

xoba ka Lefiswaneng Xomme xua thšelwa meetsa
 Xua dirwa lefehla le lebatse la dihlaka (lephullo) le
 fehla ba fehla byale le byale xo fihlela metse ao ahlaka
 nthšitsweng le dithšidi e eba a mašweu tša
 byale ka mafawu byale xo oša ošehlexile byatšo tlaba
 ophelha xetše byalo ka mmapa. Byale batla šila se
 swika lele hušidu bare ke letšiku. Battare xo
 ba tšere mmapa oša ba thapšitše koba eša ka ona
 batšeya le xole lola le šišing sitšwing la le tsoku bale
 thšetše mala xodimo xa mmapa xo kobong batla lehlaka
 nthša bale šoxe xore lehlakone xo fihlela metse aša a
 oma koba yona eša falu. Xomme e dutši e šokolelwa
 thekong ya bathetha byale etla tšwa ya iši wa xo
 monna yea šitšulelweng xo sexa mošexi (mathšela) ena
 ae sexa fela tseng xoe xoba. Xaele xoxoka etla rotša
 ke yena monna yea mošwi otlaxa ae bušetša xoyea
 na mošexi a mma polela (aephurulla) ya fiwa moša-
 di xore a e tšwae. Le ona mokxopa wa kxomo ba
 šoxa byala. Mešomo yea kamoka e dirwa ke monna
 feela momakxopeng wa kxomo xotla sexwa moše ona
 o sexa ke mošadi xo a rutilweng xosexa e
 šeng monna. Xomme monna le yena xo ahlakamr
 tše xo kxona xo ruta xo šoa mese aka sexa xaxo ile.
 feela xae theho ya ngwetš ya mathomo yaxo tšola

matxabê (Lebde) xa šoxwe ke lona, šoxana moxatš'a
ngwetš'i e šoxwa ke rra^{šoxana}xe le šoxana xe lešoxana
le seno rralō thetho yeo etla šoxwa ke moxolwa
le šoxana xaba rangwane oxe Xobane Seema sa
matāla sere moxolwa motha ke rra^{šoxana}xe.

3) Bana. Diaparō tša bana bona xaba apare selō
xaele bana ba dulang, xoba ba abulang, lexe eka
ba bašetseng ba sepela xaba apare selō ba sepela
bahloboletš'e Thswethswe. Xese pheta e bitšwang mohlak
ka yeo lae ape šitšweng ~~ma~~ dinokeng. le mantinyane
ao atatatileng aena le dithakana ba a thoditš'e ka matsobu
ba apere ma maotony le matsoxong. Mame xadirwe le lengwa
lenti lele loxwang ka bokoto, le bitšwang letšaparo. Xomme le
lona letla kokotelwa ka dithaka, lona letla hunelwa ka marata
xore lekhone xo aparwa mo molaleng kesona sebaro sa
bana babakulo. Xaele xotšwana xona bana base ba tšwang
sela ba pōnapōna (bapōnō ka) Batture xeba šetše baena
le hlalo xanyanō mme batla ba šōxela ditsibanyano xa
ele bašimanyana, ^{tšeo baka seli nyutetseng} xaele bahenyana ~~xaele~~ xodi
phakxiša feela xoba maphekanyano, metš'anyanu, mho tšeo
dino apariwa ka pele ka moka xatšona. ka moraxo xaxone
sese tš'i thširešang. Tšeo ketš'e bathomang xoditšwana
xe bathoma xobana xoba ba feela mmebaebu le
dihlong. Xona fao t mneleng xaxona se baseuperenglea
na

5 512

K84/75

5

Etse bale bo mmabō xaele bakeng sa diparō xaba
 apare selo xaele basadi ba xadilweng bona ba apara mo-
 kxabana (koba ya nku ye ešoxilweng xoba ya nannane) matha-
 ri ona (basadi ba sabelaxang bama) xaele xaele moime o-
 ka tšea thari (moxopa wa pudu o šoxetšweng xapopu ngwa-
 na ka nthax) yana aka etšea a soka kayona (a thširetsa
 mpa ka yona) keka baka lea xonaxo le seema sešerexo
 Mathari masoka ka thari ya pudu (Basadi babaswa ba
 soka ka thari ya pudu) xaele banenyana le methepa
 bona ba tšwara mose le makxabē a moxaba xoba
 a boetse (manti a dirilweng xa setšwarō) le mose,
 xaele mmeleng xaba apare selo. Basimanyana le masaxa-
 na ba tšwara ditsiba. Hlaloxyano ya xatšwara xaba ba
 boletšeng, le banna, ba bakolo, xoba bukxababye bona bu
 tšwara setšiba sa pudu, le sanku, saphuti, sa Komē^{le}, sa
 phudu-fudu. Feela lexe ele setšwarō sa banna eliphōō
 fōlō tšea badilweng. Feela ba bina nku bakaseke bu
 tšwara mokxopa wa nku, ba bina phuti le bona k'jwale
 moloko o mongwe le o mongwe bato byalo. Byale haxe batho
 basake buja phōōtōlō eo pae binang ka xoba ele
 mōuna wa xabo bona. Masōbōrō a tšwara mokxopana
 wa tola (thšipu) xoba phaxa (katse ya lešoka) reite mmeleng
 xona xaxona seaparō. Tšona bae tirela karōši. Ke yona
 melao le dikxanetšō tša banna tša xatšwara.

512 6

K34/75

Mathiša le bathepa bona ba roxana ka ditšwaro tša menyanya le lthiša (yeo aseng aballa) aka se tšware makxa be a moxa a kokotšweng ka di tšaka. ebe ele a parang ke ba balotšeng feela. Seaparō sa xoetsa koba ya nkwe. eya para ke moxatsa kxošō (mohumaxadi) feela. Batifadi. Mosadi yeo a hlotšeng ke monna ena xa a pare selō xaese ngata ga dinti tše ditladitso tšweng ka mešidi adi apara mo tšote molaleng xomme mohloxe ng a rwešwa lettalo la hware. xape nose otlaba oipile lwe makobē theho yona e xipilwe dintse kana tše di beng die kxabisitše. Dilo ka moka tše dileng mo mmele ng wa ditla tšatšwa ka mešidi. Xatee le ona mmele waxe xottoxa ka hloxo xofihla ka maoto a tloditšwe ka mešidi xore ete ebe ponthšo ya xoba ke mohwana (mohloloxadi) mme o kifale tšwe. Ka lona lebaka leo aka seke a hlwela asa sepela lexe ekaba xotšwa ka difate. Ota aroxana xaxala le banna xasepela xaxe etla noba xona mo xaxaba fele. Xomme xe ekaba mpya atio para le monna ota fekodišwa mošate a nthšišwa xomme. Xomme xottaba xwa nyakiwa ngale byale ya lthiša mphoko. Mone xottare yena mosadi yeo le monna ya mole tše ka ya mošatē ba ya xohlapa maoto le motsoxe ka mphōkō. Marumong (ntweny) xe ba eya marumong xona ba para lešela le lengwe leo

7 512

K34/75

le loxilwexâ ka mantlê le bitšurang ngweta ya
 rumô. Ekaba le lesa xoba le tšela, ke lešela lele telele la
 mašoba-šoba juale ka le thowa. Mme baetata ka lona
 mmele a xomme baepala ka taxa e thšweu ba ba lemela
 mahlông, maotang, le xahle, byale xe batšea masuma le
 dikatse. Te di thakke. Banama ba phethaxala xoba ba hlalani
 maswereng masuma. Xoma ba babang battaba ba ruwele
 mafafa a dimpshe ka mešweu. Bangwe ba ruwele diala
 di thšephe le tša Atallahâ. Banamile ba phethaxetše ke ma
 dira. Menyanyaneng. Basadi di thelha ba para tša matšokô
 byale kare xetseba xoba seapara sa motho a mese xana lešela
 la ke mokopa wa phoobôlô. Aela.
 Dikxabisô: diphele. pheta ya batha (pheta ya thaxa) xoba ma
 betlwa (makôlô - kôlô) y: tšona di aparwa ke batha babaxa
 -lo. feela dikxosi, ba kxamase le matona. pheta tša xetša
 pheta ya letšiki. Xaele diphele tša mehuta-huta, dibe dikano
 a parwa ke motho mang e mang xaese ya sa bollang
 yena aka aparwa pheta xea thoxetšwe ke papaxe xobama
 xe (ahwile) xe a xodile lexe asale ngwana. Ngwana wa
 mathomâ le wa xofejana baka ripaxanyetšwa pheta ye
 na ya motswadi wa bone ba yapešwa yona etla bitšwa
 bôlôkwanê. Ka xobane eaperwe ke batha bu thoxetšwe
 ke motswadi
 Me firi - yona xoapariwa e mešweu mo molaleng ke

matsoxong. E meso e apariwa matsoxong feela ka o
 tee o maso o bitswang mangêne ona o apariwa
 ke moxale (matša ya Kileng) a bolaya matho marumong
 ona apara ona a etee ma malaleng. Motha yea okatšo
 nang a apara mphiri atee o maso ma malaleng a tšhe
 xoba ke yena moxale okite a bolaya matho marumong
 o kile a lâmišwa. Xa ele mefiri e mešweu ya mebla le matsoxo ^{Keya de} _{baso}
 Masekai Maseka ona a tšhela ke batha ka motša basadi
 le banna a mašweu. Xomane banna bona baka rwata
 ase makae a maoto. Basadi bona baka rwala a mantšhi.
 Rekiwa xoba a maso abe a rwalwa ke basatšo ba Kxosi
 xoba batsebalaxi feela. Xeele mphiri xobe xone maxo epywa
 ng thšipi. Xomane xe erutšwe e xoxiwe e sesefatšwe. Mme
 e šiwe xomane yea akxanang xa dira mefiri, Maseka
 ona xonyakiwa baditsi bya Kxomo xoba bya pitsil(perel)
 bya phothwa byale ka mantšhi axo loxa le xoxwa. Mme
 ka maraxo xwanyaka Kela ya leoto la motha yea atla
 ng xa loxelwa. Byale maditsi a aripelwa esate madib
 fela, a dišhi a le Kanyua ka Kela yela ya moloxelwa
 Byale moloxi otla tšeo lenaka la Kxomo le bethilweng
 xore lette le Kxone xoloxa (xosi la) maseka ao anyaka
 phatšana enyennyane etlang xa phulwa le sobamne ka
 mo le šobeng xwa tse nthšwa letho. Mme phatšana ye
 ya swarwa ka menwana le meraro ya letsoho la ngele.

512

9

K34/75

Monwana wa moxoro-rupa, wa thšupa, le wa xaxa le thale le xele tsene kono phath phateng le Hatla mo Hxahlong xa monwana ye mebedi wa thšupa le a moxola le thale lela xele tate ditswe mo bōditswe sebakanyana Seo xakatleng xwa kxona xaxela le naka Monwana wa moxoro-rupa ota kaka betša beditsi jo mo xodima xaphatsana byale a thoma xo loxa ka lenaka lela Byale le seka letla boxa ka makhura a Hxwattileng. Xona le baluxi ba ona, eseng batho bohle. Feela maseka a rwalwa ke batho ba ba beeleditsweng, xoba ya šetšeng a bikilwe. Separa sena se re bantšha xoba matha yana ona le monna xoba o beeleditswe. Xele ya a seseng ašewa atseke abak ona. Byale, ye a seseng a bolla lexe a beeleditswe xana tokelo ya xo arula.

Di Kxabisa Mmole: 25 Morisi a beele ngwa byale, Xothoma ka basadi, bathepa le bananyana ka matha ba beele tlōpō. Xomme le banna ba beele tlōpō, Xammoxo le masekana. Xaxola peanyo ya morisi ke ya matha menyama-nya, le dikōša, Xe ba beanya matha ore Xobeolwa xwa tšewa letsoke lele bitšwaxo mahlaba ke leswika le keso le phadimang, bale šila, Xomme bale hlakiantšha le makhura ba tlōša mo mōriring, bana lettōša xofi hiela lekwa e xobonala lana fela, kaxobane batlaba

512 10

K34/75

ba fukuditše moriri ^{Kudu} Xone bonala mo xotlang Hopo feeta
 byale xe battaditše moriri o batta nyaka nhablokwa
 a lefeela, batta tšea mahlakwa a ba hlwanhlwa
 (hlaba-hlaba) moriri a xore obe le mašoba-šobana
 yabane ba othšetše sebilô, Sebilô ke maba
 phadimang o tsetsemang. Xona mouwe batta
 tšea boleisele byo bohwiwidu le byona batta ba
 dubela le makhura, mme xe ba žetše ba bodubetše
 a bafea ka mo mathela a tlopo, badia mathala
 o masese ka mo theke ya tlopo. Ke jona bokha
 bane byo bya peanyo ya moriri. Baratang letsoa
 batta šila letsoke le lehwibidu le lona batta le
 beakanya ba ka maba ba bea mohlaba. Xona
 kama mathela batta tlotsa ka mašidi xore moriri
 otle o thaxafale, ke makhethe a bathakha
 byo boxala a peanyo ya moriri, fao xeele ba
 nna xo iwa košeng ya bona, banna batta tše
 ya mekhôro, xomme e setilweng xolekhanthša le
 oto la monna mo lenotlong, mekhôro yeo ba sexa
 mekhopa ya kxoma, mekhopa yeo bae sexa ka maba
 ta ka makhethe a yona, mme ya ruwala ka babedi
 ka beraro mo maotong xore matho are xea bina e
 bekhane e kwale. Xona fao xebakxobakane banna
 batta tšena ka se hlopha sa bana sa motse

badika ne ditše ke banna le basadi ba ba
 epediša. Koša yeo bas binaang, banna batla
 phurulla matsaxa ba lena dinaka, bakaela ba
 bina ka manka ba xobela ba dutši ba epedišana.
 Xe-xoena le kxora engwez ye etlileng xabina
 batla bina ba šielana, xomme koša ye e bitšwa
 koša, ya mekxoro. Ke koša ye ebeng e tumile, mo
 mmeleng wa bona babe base ba apara seto. Foa ba
 tla ba ba xwele diala tša mehuta-huta, le mafofa ka
 mehuta. Basadi ba xoetsa mathari, le bathepa, bona mo
 mokamong wa bona a ma bloxa batla hlamela ma-
 fofa a mašweu a dikaxa, lengwe batla le hlamela
 ka phalleng lengwe bale hlamela ka moraxo, baka seto
 ba a tšatša bloxa ye xoba mafofa a maeba a
 mo ditšiseleng ao ba a bitšang ditšepetsane.
 Mathswao: Baphula di tsebe ka thšwana, xeba nthšitše thš
 wana e o batla le kela phatšana ya mohlare abitšwang
 mo šunkwane xore di tše tša baba di fole. Ka moraxo x
 fao batla lokela lehlakwa le lekoto xo feta phate ela batla
 ne dira byale le byale xofihlela lešoba le eeba le lexolo
 mo baka ripang, ^{mašapo a} manotlo a dipudi balekanthša xotsena
 ka mo lešobeng la tsebe, mohlomong eka noba lešobana lele
 le kanang lešoba la le ngina. Mohlomong ngwana a ka
 nore xotšwalwa banama ba sehla lengina, bale koko-

betso mo mafetlong a tsele kamo fase, ke omangwe
 mophulo o uwe. lona lethale lele sehliweng lengina le
 we lengina lena. lettana sehla ka nši xo fihlela
 le phula, Xele šetše le phušī bakka lentšā ba lokela nt
 engwe, ke ona mathswao, feela ase xoba mašoba
 a aditsebe xase a lekanaq, mangwele mangwe ophula
 kamo a ratang, akana dia lešaba lele lekanaq lengina
 le tee xoba lešaba lele lekanaq lehlaka lele betsenya le
 le sese, xoba le hlaka lele xolo, xoba lona lerapō lea
 kele boletseng ke ona mathswao a setšaba saxoša
 mohleng ya boxalo-xolo, Xona mo ditšebeng babangwe
 oka no hwetša ba folletša dipheta mantš ba le tšentšā
 ditšebeng.

J. C. Maloka End. 5.512